

ГЕНОЦИД НАД ЈЕРМЕНИМА ... 1915 ...

ГЕНОЦИД НАД ЈЕРМЕНИМА ... 1915 ...

БЕОГРАД
Палата Политике
НОВИ САД
Културни центар Новог Сада
12. 05. 1993. Архив Војводине
БАЊА ЛУКА
КНИН
ПАЛЕ
ПРИШТИНА
АТИНА
МОСКВА

ДОБРОЧИНИТЕЉИ

НАУЧНА КЊИГА БЕОГРАД
НИП ПОЛИТИКА
МИНИСТАРСТВО ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ СРБИЈЕ
МИНИСТАРСТВО ЗА КУЛТУРУ СРБИЈЕ
ПРЕДУЗЕЋЕ „ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ“ НОВИ САД
ИЗВРШНО ВЕЋЕ ВОЈВОДИНЕ
СКУПШТИНА ГРАДА НОВИ САД
КУЛТУРНИ ЦЕНТАР НОВОГ САДА
АРХИВ ВОЈВОДИНЕ
ЛИКОВНА ГАЛЕРИЈА „СТАРА КАПЕТАНИЈА“ ЗЕМУН
СТАНИМИР - СТАЉА ЛУКИЋ, ПРИВАТНИ УГОСТИТЕЉ
РАДИО БЕОГРАД I ПРОГРАМ, II ПРОГРАМ, ПРОГРАМ 202 И ДРАМСКИ ПРОГРАМ
„ИНТЕРПРИНТ“ БЕОГРАД
ПРАВОСЛАВНА СЛОГА НОВА ВИЗАНТИЈА
ТВ БЕОГРАД
РАДЕ ВУКОВИЋ, ПРИВАТНИК
ЗАВИЧАЈНИ КЛУБ „КНИНСКА КРАЈИНА“
БИБЛИОТЕКА ГРАДА БЕОГРАДА
НАРОДНИ МУЗЕЈ БЕОГРАД
МУЗЕЈ ПТТ

ГЕНОЦИД НАД ЈЕРМЕНИМА

Масакри над Јерменима у Турској били су веома чести у последњих сто година. На јерменски народ се излио бес турског царства у време његовог убрзаног пропадања. Јермени су били кажњени и због своје способности да буду добри трговци, као и што су били хришћани који су вредно радили и успевали да просперирају чак и под угњетавачком турском администрацијом. Турци никако нису могли да им опросте ове квалитете.

Масакри су се понављали и били систематични, јер им је циљ био да уклоне целокупну јерменску мањину и на тај начин створе животни простор за будући развој турске државе.

Турци никако нису били у стању да асимилирају различите националности у оквиру свог царства. Због тога, од историјске важности за Турску постало је уништење националних мањина широм турске царевине, како би се постигла чиста национална држава. Јермени су, због овакве политике, највероватније платили највишу цену у крви, као што се може и видети кроз хронолошки индекс ове публикације. 300.000 мртвих током владавине султана Абдул Хамида и 1.500.000 мртвих током Првог светског рата (подаци енциклопедије LAROUSSE) јесте исход геноцида над јерменским народом. Из овог броја изостављени су обогашени и људи назначени као нестали. Турска држава користила је све начине како би спровела геноцид: угњетавања, глад, жеђ, убиства, насилна исељавања, силовања, паљења. Све што је могло уништити овај недужни народ чији је једини грех био што је јерменске националности, Турци су користили без милости. Овде се не говори о оним Јерменима који су побијени на ратиштима у борби против Турака, већ о цивилима, не-борцима, женама, деци, болеснима и старима који су највише гинули током овог периода.

На несрећу, ови турски злочини остали су некажњени. МЕЂУНАРОДНИ СУД НИЈЕ, ДО ДАНАС, ОСУДИО ГЕНОЦИД НАД ЦЕЛИМ ЈЕДНИМ НАРОДОМ, ШТО ЈЕ ТУРЦИМА ДОЗВОЛИЛО ДА СЛИЧНЕ ЗЛОЧИНЕ ПОНОВЕ НАД ГРЦИМА У МАЛОЈ АЗИЈИ, НАД ПРАВОСЛАВНИМ СИРИЈЦИМА И КИПРАНИМА.

Некажњеност злочина над Јерменима постала је инспирација нацистима који су користили сличне методе у прогонима Јевреја, Срба, Руса, Пољака и осталих народа.

„Ко се још сећа геноцида над Јерменима?“ – рекао је Хитлер како би оправдао касније своје злочине.

Геноцид над Јерменима још чека на свој „Нирнбершки процес“.

Несанкционисањем геноцида који су Турци спроводили над Јерменима доведен је у питање читав концепт Међународног права и моралног кодекса, и представља опасност за сваког цивилизованог човека на земљи.

Захтевамо да се казна за злочин и геноцид и ослобођење јерменске земље коју је окупирала Турска изврши признавањем правоснажности уговора из Севра од стране Уједињених Нација.

Захтевамо вашу помоћ за реализацију овог пројекта који је исправан и свет.

ХРОНОЛОГИЈА ТУРСКИХ ЗЛОЧИНА И ДОГАЂАЈА ВЕЗАНИХ ЗА ГЕНОЦИД НАД ЈЕРМЕНИМА И ДРУГИМ НАРОДИМА

21. март 1828:

- После уговора у граду Туркменчају следи указ цара Николе Првог који приводи крају рат између Персије и Русије.
- дозвола Русији за припајање једног дела Јерменије (нарочито области Јеревана и Нахичевана).

18. фебруар 1856:

- обзнана Хати – Хумајуна (реформски пројекат) која прати кримски рат (1853–1856), а потом и потписивање париског уговора 30. марта 1856, који у једној од својих ставки (бр. 9), предвиђа обећање султана да се постара о реформама у областима где живи становништво хришћанске вере.
- пројекат нарочито предвиђа укидање *ab antiquo* свих повластица датих муслиманима.
- пројекат неће бити испуњен.

1862:

- немири и масакри у области Тавриза.
- Устанак на планини – Зејтун. Ова област је, још од самог почетка турске окупације, сматрана квази аутономном.

29. март 1863:

- Устав Јермена одобрен је царском наредбом, са циљем да се наново одреди заједничка управа јерменске заједнице, поверљив у односу на административни апарат патрицијата, и у чији би састав (сабор) ушло 140 чланова.

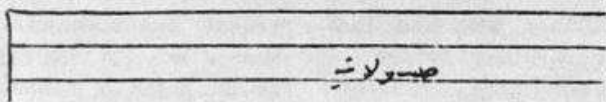
24. април 1877:

- Русија објављује рат Турској.
- Турска масакрира 300.000 Бугара. Европа се буни (беседа Гледстона у парламенту). Русија профитира – домогла се Јерменије.
- приликом руско-турског рата, већински део јерменског становништва у областима Бајазид, Дијадин и Алашкерт био је уништен.

July - 1921

تقرائمه

مجله	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه
مجله	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه	تقرائمه

Handwritten text in Arabic script, likely a list of names or titles, arranged in several lines. The text is dense and appears to be a continuation of the document's content, possibly a list of references or a detailed account of events.

1878. Март. Берлински конгрес.
1878. Јуни. Турци продају Кипар Енглеској.
1894. Септембар – 1896. Август. Султан Абдул Хамид примењује политику геноцида над Јерменима.
У августу и септембру 1894, Јермени су над-
владани у Сасуну.
У октобру 1895. долази до првог организо-
ваног геноцида у Константинопољу и Тра-
бизону, а у новембру и децембру 1895. влада
организује велики масакр широм земље.
У јуну 1896, масакр у месту Ван.
Пошто су Јермени преузели Отоманску
банку 26.8.1896, долази до новог масакра у
Константинопољу. Укупан број жртава је
био 300.000.
1896. мај 12. Убиства Грка и неспоразум
између Грка и Турака на острву Крит.
1909. Крај маја. Нови масакри Јермена организо-
вани од стране Младо-Турака у Адани. Жр-
тава 30.000. Већином Јермени и неколико
америчких мисионара.
1913. Поновно заузимање Источне Тракије од
стране турске војске доводи до зверстава и
масакра над Грцима. Број жртава страда-
лих у тим масакрима је 15.690. У областима
Малгаре и Кариоуполија многа села су
уништена. Масакри су праћени плачкама.
1914. фебруар 8. Холанђанин Вестернек и Нор-
вежанин Хофт су именовани за главне инс-
пекторе у јерменским областима.
1914. мај-јуни. Турске власти прогањају Грке из
њихових области у Западној Малој Азији.
Обала Азије је уништена. У Еритреји и
Фокаји одигравају се масакри без милости.
1914. јули. Главни инспектори јерменских облас-
ти долазе у Константинопољ. Господин
Хофт долази у Ван.
1914. јули-август. Турска влада ствара „батаљоне
за принудан рад”. То представља нов начин

за истребљивање Грка и Јермена, отоман-
ских грађана, регрутованих у турској ар-
мији. На овај начин, тј. стварањем „батаљо-
на за принудан рад”, 400.000 Грка је уни-
штено глађу, тегобама, лошим поступањем
и сиромаштвом.

1914. новембар-децембар. Наредбом турских
власти, област Визи и део Саранда Еклизије
је евакуисано. 19.000 Грка је протерано у
Анадолију, док је њихова својина опљачка-
на. По записима Екуменске Патријаршије,
119.940 Грка је протерано из Источне Тра-
кије.
1914. јануар-децембар. Више од 25.000 Грка је
протерано из области Смирна и Источне
Тракије. Територије и власништво протер-
аних је одузето.
1914. Током ове године протеривања Грка су се
толико усталила и Екуменска Патријарши-
ја оштро протестује. Толат-бег, министар
унутрашњих послова, посећује угрожене
области како би проверио жалбе; међутим,
прогон се интензивирао, па га је чак сарад-
ња бега са локалним властима учинила
систематичнијим.
1915. 24. април. Хапшења великог броја јермен-
ских интелектуалаца и истакнутих јермен-
ских вођа у Константинопољу и осталим
областима. Депортовани су у Анадолију и
убијани на путу. Хиљаде јерменских војни-
ка затечених у турској војсци разоружани
су и истог момента масакрирани. Јерменско
становништво је протерано у сиријску
пустињу, где их је на десетине хиљада
масакрирано; и добровољци и цивили уби-
јани су од стране турске војске или
препуштени да умру од глади и малтретира-
ња. 1.500.000 јерменских живота прекинуто
је због турске свирепости.

1915. јуни 13. „Формална објава” о уништавању Јермена издата је од стране отоманске власти.
1915. септембар 16. Команди области Халеба је послат тајни телеграм са наређењем: „Познато Вам је да је влада одлучила да спроведе темељно уништење јерменског становништва које живи у Турској. Свако ко има супротно мишљење не може бити члан државне администрације. Мора доћи крај њиховој егзистенцији и то без милости по децу, жене или инвалиде. Министар унутрашњих послова Талаат-бег.” Не, не грешите. Управо је то наређење турских власти упућено Турцима који би требало да припадају људској раси. Сваки коментар је непотребан.
1915. Турци почињу свирепи прогон Сиријаца православне вере и Несторијанаца који живе у областима Хакари, Мардину и Мидиат. Иако није много познато, треба рећи да су ови прогони једнаки прогонима Јермена. Једна од првих жртава био је Адаи Сер, надбискуп Серта. Карактеристике овог прогона биле су: масакри и потпуно уништавање свега живог. Готово да је све обављено у потпуности до краја Првог светског рата.
1916. Турци присиљавају становништво из различитих области Понтуса на бег у Сивас. Од 16.750 становника области Елеви и Триполија, преживело је само њих 550. Од 49.250 насељеника Трабизонта, само је њих 20.300 спасило сопствене животе.
1916. децембар 27. Сви истканути људи Амисоса и још 4.000 Грка, становника града, ухапшени су и депортовани у Анадолију.
1917. март 10. Адел-бег, представник Либана у отоманском парламенту, званично је објавио да је само у Либану и Сирији 144.000 Јермена умрло од глади намерно изазване од стране турских власти.
1918. јануар 8. Председник САД Вилсон објављује и одобрава право на самоопредељење за све људе тлачене од стране Турака.
1918. април. Још 8.000 грчких породица је протерано из југозападне Мале Азије.
1918. мај 28. Након победе Јермена над турском војском, проглашена је независност Јерменије.
1918. јун 4. Након неколико месеци тешких борби (Јермени су се сами борили против Турака) потписан је Батумски уговор којим Турци признају Независну Јерменску Републику.
1919. јуни 25. Француски премијер Клеменсо говори о масакрима над Јерменима: „У току целе светске историје не можете навести још један сличан и тако грозан акт.”
1920. јануар 19. Савезни врховни Савет признаје независност Јерменије.
1920. август 10. Према објави председника Вилсона у вези права на самоопредељење свих народа Мале Азије, потписивање уговора у Севру обезбеђује независност Јерменије, право на самоопредељење и ослобођење Источне Тракије, као и територија око Смирне.
1920. септембар. Турци Кемалисти нападају Јерменију. Јермени се очајнички боре против турске војске. На крају, ипак, 2.12.1920. Јермени подлежу турској агресији. Победа Турака је праћена великим масакром над Јерменима и присвајањем половине независне Јерменије Турској.
1920. новембар 22. Арбитража председника САД Вилсона у вези турско-јерменских граница.
1921. јуни 3. Кемалисти хапсе 1320 Грка, истакнутих становника Самсуса. Наредног дана убијају их 701. Мртви су сахрањени у заједничким гробницама иза куће Бекир-паше. Остали су протерани у унутрашњост Анадолије.
1922. септембар 9. Турци улазе у Смирну. Град је у пожару. Дивљи масакри над Грцима и Јерменима. Број жртава око 150.000.
1922. октобар. Након евакуације Источне Тракије 300.000 Грка је присиљено да напусти своју земљу и своје домове где су њихови преци живели хиљадама година.

1914–1922. октобар. Процењује се да је током 8 година грчко становништво изложено:

а) МАСАКРИМА. – Више од 150.000 Грка из области Понтус и више од 1.400.000 Грка из Мале Азије нестало је у масакрима, убијено, обешено, уморено глађу и нехуманим понашањем Турака.

б) ИЗБЕГЛИШТВУ. – Процењује се да је више од 1.700.000 Грка избегло пред турском помамом. Њих 1.400.000 је из Источне Тракије, Мале Азије и Понтуса пребегло у Грчку. 200.000 људи из Понтуса се сместило у Русију, а остали су се настанили по читавом свету. Сви ти људи су након 3.000 година напустили земљу својих очева, земљу где су живели њихови преци, прогоњени Турцима – придошлицама у Малу Азију.

1930. септембар 30. Турске новине „Миллиет“ објављују изјаву турског министра правде: „Турчин је једини могући господар у својој земљи. Они који нису чисте турске националности имају само једно право: право да буду слуге и робови.“ Управо је то начин на који Турска схвата људска права и начин како се опходи према мањинама: Јерменима, Грцима, Сиријцима и Курдима. Чак и данас, 12 милиона Курда не поседује своје школе, у немогућности су да говоре свој језик, фолклорна музика и игре су им забрањене, а Курдски народ убијан.

1938. новембар 10. Смрт Кемала Ататурка, крвника над Грцима, Јерменима и другим народима.

1941. мај. Мобилизација 20 родова војске, састављених од људи грчке и јерменске националности који живе у Турској и поседују турско држављанство. Наређења: уништити их, на онај исти начин који је већ био примењиван у Првом светском рату: кроз принудно радне групе.

1942. новембар 11. Изгласан је закон о опорезивању имовине становника других националности (Варлик Вергизи), оних који нису муслиманске вере, а живе у Турској. Грозан покушај економског уништења грчких и јерменских заједница, које су биле

изложене на милост и немилост моћи турских власти.

1955. септембар 6. Турска влада организује велики погром Грка у Константинопољу. Спаљено је 26 цркава, а 46 опљачкано. Хришћанска гробља и гробови Екуменске Патријаршије уништени. Хиљаде радњи опљачкано. Стотине жена силовано. Вандализми мањег обима у Смирни.

1974. јули 20. Турска армија врши инвазију на независно и ненаоружано острво Кипар, члана Уједињених Нација, и заузимају 40% од укупне територије под изговором да је то неопходно за турско-кипарску мањину која чини 18% укупног становништва.

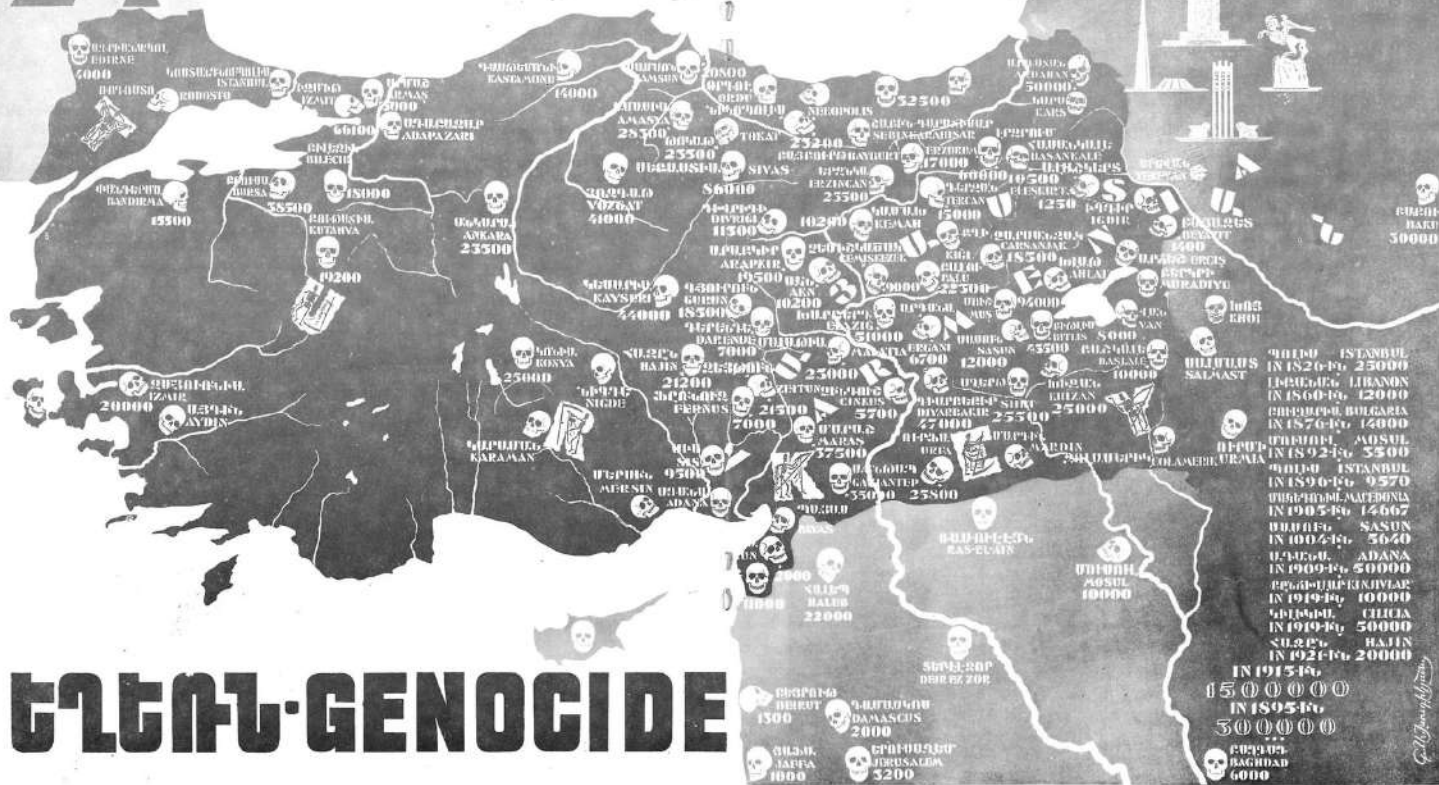
1974. јули-август. Упркос резолуцији Савета безбедности Уједињених Нација бр. 353, 357, 358, 359, 360 итд. која се залаже за: „Повлачење без одлагања свих страних војних сила из Републике Кипар“. Инвазионе турске снаге претвориле су се у перманентну окупациону снагу која се током десет година није повиновала горе наведеној резолуцији; упућује изазове сваком освешћеном човеку на овоме свету и поткопава светски мир.

1988. фебруар. Време промена у Совјетском Савезу. Јермени траже мирним путем да се исправе грешке Стаљина из 1921. г. и да се Арцах (Нагорно Карабах) припоји Јерменији. Тако је отпочела праведна борба Јермена против Азербејџанске државе.

1991. септембар. Јерменија постаје независна. Расцепом Совјетском Савеза Турци виде своју нову шансу и користећи савремене методе економски блокирају Јерменију. У замену за скидање блокаде траже одређене уступке у погледу отете територије. Азербејџанци бомбардују пут кроз Мегри – једину копнену везу са Ираном – и прекидају гасовод из Грузије настојећи да таквим акцијама помогну свог старијег брата Турску. Стиче се утисак да је чак у интересу и САД да се створи турски појас од Балкана до Каспијског мора, па даље до Туранске

1915

ԵՂԵՌՆ-GENOCIDE

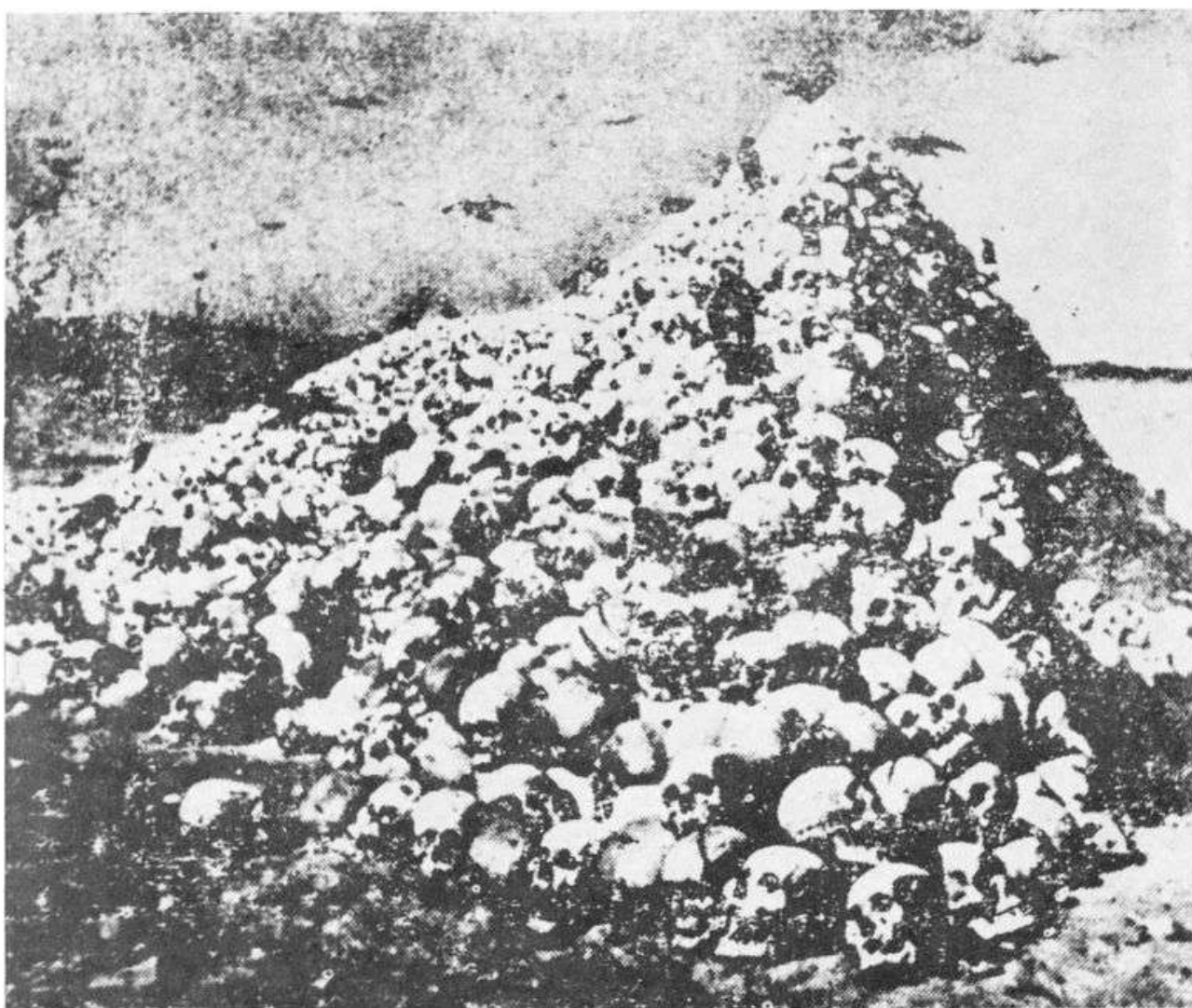
Жртве геноцида: 1895. 300.000 и 1915. године 1.500.000 Јермена.
То су радили Вековима, то су урадили 1915. и ако им се буде указала грешка, урадиће то поново. Зато геноцид мора бити забележен да би се сачувале доказе и криваца.

висије, домовине турских племена на граници СССР-а и Кине.

1992. Босна и Херцеговина се дели на десет делова, са циљем да се прекину везе Срба из Крајине са Србијом. У исто време, да би решила рат у Арцаху (Нагорно Карабах), Америка предлаже да Јерменија уступи западни део Азербејџана у замену за северну

област Карабаха. Таква одлука САД не само да не може да реши овај проблем, него напротив, појачава апетите Турске.

1993. Изгледа да се историја због интереса великих сила и старања новог светског поретка понавља поигравајући са судбинама малих народа.

ХРОНОЛОГИЈА ДОГАЂАЈА ИЗ ИСТОРИЈЕ ЈЕРМЕНА

Праисторијска хронологија (800 000–1000 пре Христа)

800 000 год.

Камена песница откривена на обронцима
Арагаза

600 000 год.

Стара палеолитска култура Абевилиена у
Јерменији

400 000 год.

Стара палеолитска култура Ахелена у
Јерменији

100 000 год.

Алатке Обсидианаца (касни еулсон)

10 000 год.

Обрађено поље у долини Арарата

5 000 год.

Вештачко наводњавање поља у долини
Арарата. Израда бакарног оруђа.

3 500 год.

На периферији данашњег Јеревана нађени су
остаци насеља Шенгавит, од посебног значаја,
јер показују веома висок начин производње
керемике.

1 800 год.

Гробови са дрвеним погребним колима на
обали језера Севан код Лшташена.

1 100 год.

Сједињавање Наири земље између језера Ван,
Севан и Урми, према државама Бианили - од
стране Асираца Урарту названо.

860 - 840. год.

Краљ Араму од Урарту брани земљу од напада
Асираца.

785 - 760. год.

Краљ Arguishti I. гради утврђења
(утврђене градове) Јеребуни и подиже
Аргуиштихинили.

Оснивање Јерменије (6–3. век пре Христа)

585. год.

Јермени преузимају након слома Урартешког
царства власт и запоседају плодне равнице, док
се Урартери повлаче ка брдовитим пределима.

400. год.

Ксенофон и 10 000 грчких војника пролазе
преко целе Јерменије - о томе извештава
Анабасис. Јерменијом управља национална
династија Јерватидена.

331. год.

Александар Велики побеђује Дарија III. код
Гуагамела. Митхранес, син Краља Јерванта II,
постаје Сатрап Јерменије.

Сила и сјај династије Арташидена (3–1. век пре Христа)

190–159. год.

Краљ Арташес I. оснива независно
краљевство Велике Јерменије и гради главни
град Арташат.

95–80. год.

Тигран II. (95–55) седа на Трон Арташида. Он
утврђује царство и проширује власт на шире
области. Око 80. год. пре Христа постаје
Јерменија једна од најзначајнијих држава
Блиског истока и достиже свој зенит као
политичка сила. Тигран II. се повезује са
Краљем Понтуса Митхридатом VI.
Еупатором и жени његову ћерку Клеопатру.

Рим и Јерменија

(1. век пре Христа - 4. век после Христа)

80–75. год.

Рим са неверицом и неповерењем посматра
снажење Тиграна II. Римски војсковођа
Лукулус побеђује Митхридатеса VI. Еупатора,
који бежи на двор Тиграна. Тигран осигурава
свом тасту политички азил, али упада у
политички конфликт са Римљанима.

69. год.

Лукулус побеђује јерменску војску код Тигранакерта и финансира тријумфалну гозбу из богате државне касе Тигранове. Тигран се повлачи у Арташат, који Римљани нису никад могли да заузму. Јермени су се показали као најјачи и најтврђи противници Рима на истоку.

114. п. Х.

Цар Трајан анектира Јерменију и наређује да се Краљ Партамасирис убије.

287. год.

Цар Диоклецијан крунише Тридатеса III за Краља Јерменије (287–320?)

Јерменија, прва хришћанска земља на свету (4.–6. век)

301. год.

Тридатес III. објављује (проглашава) хришћанство за државну религију.

406. год.

Местроп Маштоц, један духовник, завршава свој рад на развоју јерменског писма.

485. год.

Након 30-год. ратовања изборили су се Јермени за слободу религије у источном делу Јерменије. Вахан Мамигониан, нећак Вартана, бива уздигнут за марципана.

Династија Багратиједа (9.–11. век)

861. год.

Кнез Ашот Багратуни постаје „Велики кнез Јерменије, Грузије и хришћанског дела земље Албаније”, касније названим Азербејџаном.

961–977. год.

Краљ Ашот III. гради Ани на Асхугиани као главни град. Свађе око наследства распарчавају царство Багратијена. Мушег Багратуни задржава круну за Карс.

989–1020. год.

Царство Багратијена доживљава под краљем Гаргигом I културни процват и миран период, који омогућава живу изградњу. Катедрала у Ани се завршава.

1064. год.

Селдшукени надиру преко Јерменије и освајају Ани.

Јерменско кнежевство и краљевство

Киликена

(11.–14. век)

1065. год.

Католокос Грегор II. прати Краља Гагика од Карса у Таурис и настањује у Заманти своју резиденцију.

1344–63. год.

Константин III., син једног јерменског маршала, постаје краљ Киликиена и мора да брани земљу од напада Мамлукена. Мамлукени затварају луку Аиас.

Велика Јерменија од доба селџукских инвазија до 20. века

1236. год.

Наследник Џингис Кана опустоши Ани.

1379. год.

Вођ Монгола Тимур-Ленг проширује у свом освајачком походу преко мале Азије пустоши у Јерменији.

1441. год.

Генерални концил Јерменско-апостолске цркве у Ечмиадзину. Пребацивање седишта Католикуса у Етшмиадин.

1512. год.

Султан Селим I. осваја Киликиан и далеке делове Источне Јерменије до Тебриза.

1605. год.

Шах Абас I. пресељава јерменско становништво из Џуфе делимично у Авганистан и Исфahan.

Јерменија данас

1922. год.

У марту сједињују се совјетске републике Јерменија, Грузија и Азербејџан у једну Транскавказку федерацију, која у децембру прераста у Транскавказку федеративну совјетску Републику (ТСФСР).

1936. год.

ТСФСР се распада у децембру и Јерменија, Грузија и Азербејџан постају равноправне савезне републике СССР-а.

ПОПИС ЕКСПОНАТА

фотографија и мапа

1

Велика Јерменија за време владавине Тиграна II Великог
70 година пре Христоса

2

Границе Јерменије од 1-4 века

3

Јерменија у 7. веку

4

Царевина Багратида и краљевство Васпурган у 10. веку

5

Границе демократске републике Јерменије (1918-1920)

6

Територија Јерменије у време императора Јустинијана

7

Црвено – садашња

Смеђе – Демократска република Јерменија (1918-1920)

Жуто – План америчког председника Вилсона за
Јерменију

Светло жуто – Велики Хајк

Ружичасто – Мали Хајк

Зелено – Киликија

8

Јерменски хачкари

9

Велики и Мали Арарат

10

Независна Република Јерменија (21.8.1991) са њој околним
Арцах (Нагорно Карабах) и Нахичеван

11

Јерменски споменици културе у области Нахичеван
разрушени у периоду од 1988. до данас

14 и 15

То су радили Вековима, што су урадили 1915. и ако им се
буде указала прилика, урадиће то поново. Зато геноцид
мора бити забележен да би се спречиле надолазеће
катастрофе.

13

Споменик жртвама геноцида у Јеревану

91-92-93-94-95

План америчког политичара Хобела за решење питања
Нагорно-Карабаха (Арцах), 1992. „Постоје три
могућности: 1. Уништити или насилно преселити све
Јермене из Карабаха, што је морално неприхватљиво. 2.
Дати Карабах Јерменији, што је политички немогуће, јер
Азербејџан у том случају губи и територију и контролу
извора воде. 3. Послати тамо многобројну војску да би
раздвојила две сукобљене стране, што је физички
немогуће. Зато, све стране у сукобу треба да имају у виду
замену територија и то на следећи начин: – Азербејџанци
би дали северни Карабах Јерменији и тако извори воде за
Азербејџан неће бити прекинути. – Територију између
Азербејџана и Нахичевана која припада Јерменији, дати
Азербејџану. У замену, Турска и Азербејџан даће гаранције
да ће прекинути блокаду Јерменије”.

58

Тела припремљена за сахрањивање.

Др Назим Хекмајјар - познати турски писац: „Геноцид
над Јерменима обележио је турску владу и образ турског
народа црном мрљом коју је немогуће избрисати.”

67

Лешеве мајке и њене деце страдалих од глади и
исцрпљености у околини града Муш, 1915. године.

23

Група турских војника на путу за Јерменију где ће
починити крваве злочине. Већина од њих су били
криминалци пуштени из турских затвора.

96

Силована Јерменка одсечене главе, Биџлис, 1915. година

55

Заједничка гробница Јермена пронађених много година
касније. Овим Јерменима који су им се супротстављали,
Турци су секли делове тела на очиглед њихових породица.

57

Свака лобања је ошелошворење једног људског животића.
Нека нам Запад одговори: „Зашто је својим људством
охрабривао турске убице?”

52

Ужасан пример турског варварства – главе двојице
јерменских свештеника мучених до смрти. Официри су
поштом фотографисани са својим жртвама што је била
честа турска навика.

Француски историчар Рене Пињон: „Хуманије је убити жриву на месту. У сваком случају, што би људе сасло сирашних мука.“

54

Турска полиција је подразумевала уништавање под маском дейоршације. Сцене појуи ове биле су уобичајене у свим јерменским подручјима у пролеће и лето 1915. године. Неколико облика смрти – масакр, гладовање, исцрпљеност – покосило је већи део избеглица.

73

Године 1829, Виктор Иго је написао: „Овуда су прошли Турци. Све је у рушевинама и жалости.“

65

Разајеше јерменске мученице у Дер-Зору

59

Главе јерменских сирадалника набијене на колац

37

Ово је само део јерменске деце која су остала без родитеља после геноцида, окућених у граду Александропољу (Јеџинакан, Јерменија)

70

Турски злочинци позирају испред својих жртва

66

Кости слаганих јерменских мученика у граду Мушу, 1915. године

39 и 40

Без својих породица и отаџбине, деца без дефиниције била су раштркана по свим деловима света, а како су стварала нови животи, што је изнад сваке могућности приказа.

51

Плач за блиским и вољеним

71

Два немачка војника поред лобања сирадалих Јермена

47

Талаш-паша: „Не остављајте никог живог, а посебно не децу од 5-7 година, јер ће у суйрошном, у крајком временском року они одрасли и желећи освету.“

64

„Да озбиљности ситуације у Јерменији не захтева убедљивију фотографију, овако сирашна слика била би шабу за 'Indépendent'. Ове жртве турског масакра су карактеристичан пример хиљада хришћанских Јермена које су Турци заклали након склањања примирја.“ Independent, Лондон, 28. фебруар 1920.

95

„Крст смрти“ у рукама јерменских свештеника испред заједничке гробнице у Дер-Зору (успутно у северном делу данашње Сирије)

94

Француски премијер Клемансе, 1919: „Чињава историја није забележила овако сирашан пример организованог злочина.“

Овако су свакодневно из реке Еуфрат (Ирак) вађени лешеве сурово побијених Јермена.

21

Турска белешка о геноциду над Јерменима. Министар унутрашњих послова Талаш, 16. IV. 1915: „Прво вам је било јављено да је Влада по наредби Штаба одлучила да пошито уништи све Јермене који живе у Турској ... Мора доћи крај њиховом постојању. Колико год примењиване мере биле сурове, немојте се обазирати ни на узраст и пол, ни на моралне скрупуле.“

48

На састанку Комитета „Јединство и напредак“ (младошурци) половином месеца марта 1915, донета је одлука о геноциду над Јерменима. Том приликом др Назим Беј, министар у турској Влади, је рекао: „Шта хоће ти Јермени? Јерменску нацију треба уништити у корену, а њихово име мора бити заборављено. Треба их убијати до последњег. Хоћу да Турци и само Турци управљају и располажу јерменском територијом.“

Јерменски добровољци

72-76-77-75-74

„Човек се не рађа ни херојем, ни ратником. Само оружје даје човеку способност ратовања и прилагођавања ...“ (Андраник, генерал-пуковник, народни херој у борби за ослобођење од Турака, 1912)

35-33-36

„У својој полицији прогона Јермена, једина разлика између младоштурака и претходних Турака је у томе што су први сироводили добро смишљен план и баш зато су били веома опасни. Многи главари партије младоштурака добили су образовање у Бриселу (Белгија), где су изучили методе уништења.“

50

И овуда су прошли Турци

34

Јерменске избеглице измучене глађу, једу месо угинулих коња

43

Цинизам турског званичника који се подсмева изгладнелим Јерменима показујући им комад хлеба.

27

Геноцид над Јерменима 1915. године планиран је и организован до детаља. Први корак био је разоружавање Јермена, прво војника који су служили у турској војсци, а затим цивилног становништва. Следећи пошез биле су дейоршације, у почетној фази праћене елиминацијом јерменских вођа. Турска влада је хайсила и дейоршавала елишту, вође и интелектуалце. Дейоршације су вршене широм земље, а одредиште је била Сиријска успутно. Турци су знали да већина никад неће стићи до одређеног места, док ће они који би и стигли, или умрети од глади и жеђи, или ће бити убијени по доласку.

Прошеривање групе Јермена до нејонозних одређених уз оружану шурску праћу

29

Талај-паша губерњору Халеја (град у Сирији): „21. март 1915: „Није време да будемо сентиментални, да хранимо сиротињу продужавајући јој живош. Терајте их све у пустињу и поднесите ми извештај о томе.“

46

Извештај др Абдулахад Нури Беја, упућен Мухарем Беју, одговорном у Комитету за дейоризацију Јермена, 20. Јануар 1916: „Недељни извештаји последњих дана о смртности нису били задовољавајући. Из њих је очигледно да ти људи (Јермени) тамо живе сасвим удобно. Ове дейоризације не смеју да личе на пушовања. Не слушајте пројекте и жалбе ...“

25

Данас шурска Јерменија обухвата источне провинције Турске, углавном Карс, Карин (Ерзерум), Ерзинџан, Бишлис, Муш и Ван. Јерменско становништво које је живело на овим територијама више од 3.000 година, било је или масакрирано или дейоризовано за време Другог светског рата.

60

Један део заробљених бораца из области Зејшун био је стрељан, а други део је везан ланцима и бачен у живи креч (1915)

53

Зија Геогалин, идеолог пантуркизма, 1911: „Први корак за уништење нације је уништење њихове деце. Деца тих неверника не треба да живе ни у мајчиној утроби.“

22

Талај-паша, Министар унутрашњих послова Турске, 18. новембар 1915: „... стреани новинари прикупили су документа да ми убијемо Јермене. Зашто их немојте масакрирати у градовима, већ изван насељених места ...“

63-68

Обешени јерменски интелектуалци у Истамбулу, 1915. године

61

Скуј младоштурака у Солуну 1911. године: „Ако већ постоји план геноцида, треба га без сентименталности остварити. То није садизам, већ неопходна психологија стварања виших нација и раса.“

49

Губерњору Халеја, Министар унутрашњих послова Талај-паша: „Скујите на једном месту сву јерменску децу која су по налогу Министарства дата на стварање својих власних. Раздвојите их тако да им се изгуби сваки траг. Уништите их и реферирате о томе.“

Масовне демонстрације поводом одбране Нагорно-Карабаха (Арцах). Народ Арцаха је само тражио уједињење са Јерменијом. Јереван, 1988.

19

Турк Ђелали-и-Талај паша „министар унутрашње поштовања“. 2-Енвер паша „министар одбране“. 3-Саид Халем „примијер државе“. 4-Бемал паша. 5-Др. С. Номан. 9-Ахмад „Енвер пашин отац“. 7-Хосејн Бахид. 8-Махид. 9-Есмаил Хакими. 10-Хосејн Хелми. 11-Рахми. 12-Нејоноз. 13-М.Шокри „секретар“. 14-Салехелдин. Бехаелдин Шахер и др Назем нису ту.

98

Јерменски мученици из Сумгаиша (27-29. фебруар 1988) осуђени на смрт од стране званичних власти и од стране ванконтраструкционалних организација званих ЗАКС. Да би прикрила истину о масакру и одвратила пажњу народа, азербејџанска влада је покушала да одвоји дашуме смрти од дашума објављених смртних пресуда. Смртне пресуде су изречене у граду Бакуу за људе убијене у Сумгаишу.

АВАКЈАН ЛОЛА ПАВЛОВНА

Рођена 1961 г.

Живела је на адреси: Сумгаиш, 54 кварта, бр. 10/13, стан 37

Дана 28.2.1988 г. после напада на стан силована, гола изведена да љеше; боцкали је ножевима и гасили цигарете по телу. После убиства шело изнакажено; идентификована по малом ирсту на руци.

Отац Манвелјан Павел је рекао да је тражио међу лешевима у Сумгаишу, Бакуу и Марданекашу, је нашао шруј своје кћери 20 км од куће међу 71 нејонозним мртвим шелом. Дао је изјаву истражном судији из Москве и појасио. У шри мртвачнице је видео више од 100 лешева сложених од стране истражних штабова. Њен муж Авакјан Александар је био пребивајан до губишка свијести.

АРУШАЊАН РАЗМЕЛА АТАНАСОВНА, рођена 1939. г. Живела у Сумгаишу, 3. микрореон, број 6/2а, стан 16. Исеци из огласа истражних органа.

„Товаришци-другови, дана 28.2.1988 г. око 24.00 из предузећа за ценоводно транспортне услуге кроз кавију је прошла Арушанјан Размела Атан. рођена 1939, нестала без трага. Последњи пут су је видели изнакажену у групи нејонозних лица на улици, у реону Мира покрај железничке станице.“ Њено шело су зајалили, а истог дана су јој убили и мужа. Интересантно је да при подели стана у Сумгаишу, њена деца нису била укључена у расподелу.

МЕЛКУМЈАН РАИСА АРСЕНОВНА, рођена 1934. г. Живела на адреси Сумгаиш, кварта 41 а, број 2Б, стан 21.

Убијена заједно са мужем и троје деце. Гола изведена у улаз зграде, а после убисива над телом су се иживљавала деца. Убијена на улици. Брз излив крви рана на глави, расекошина предњег дела главе, прободна рана десног грудног коша са изливом крви, прелом левог ребра са леве стране, убоји и подливи по телу.

МЕЛКУМЈАН ЕДУАРД СОГОМОНОВИЧ

Рођен 1960. г.

Адреса: Сумгаиш, кварт 41, број 2П, стан 21.

Убијен заједно са мајком, оцем, браћом и сестром. Војни рок провео у јединицама Совјетске армије у Афганистану.

Излив крви испод рожњаче, желуцу, разбијена чеона коси и прсуси морак. Паљен и унакажен, идентификован по обући.

МОВЦЕЦОВА ЕРЦИЈА МАХШИЕВНА, рођена 1902. г.

Живела у Бакуу; убијена у Сумгаишу, 3. микрореон број 6/2 а, стан 18.

Излив крви у мозак, прелом косију главе, многобројни преломи ребара, шупа шраума главе и тела. Осим осталих рана 31 убој ножем. Крчка јој је зверски силована.

МЕЛКУМЈАН ИРИНА СОГОМОНОВНА, рођена 1962. г.

Живела на адреси Сумгаиш, квар 41А број 2Б стан 21.

Убијена заједно са четири члана породице - мајком, оцем и двојцом браће, гола изведена на улицу. После мучења заљена. Унутрашњи излив крви мождане коре, расекошине по глави са преломом косију свода и шмена главе, гажење тела.

Каталог изложбе ГЕНОЦИД НАД ЈЕРМЕНИМА

Издавач:

Српско Арменско друштво

За издавача

Бода Марковић

Дизајн

Миодраг Вартабедијан

Изложбу припремили:

Вазген Петросјан

Абрахам Јагуби

Олга Марковић

Ирина Марковић

Анамарија Вартабедијан

Предраг Богдановић - Ци

Рудић Милорад

Рудић Арменуи

Вера Станић

Савеш изложбе:

Хаџи-Драган Антић

Јевта Јевтовић

Симсон Бабић

Драгољуб Пајић

др Мирољуб Јевтић

Милорад Ђириловић

Госпава Краварски

Миодраг Вартабедијан

Бода Марковић

Милорад Рашић

Братислав Љубишић.

